

MEER NATUUR IS MEER RUIMTE VOOR WATER

Meer natuur betekent betere 'ecosysteemdiensten'

Momenteel is het thema 'ecosysteemdiensten' een hot item. Zonder het goed te beseffen verzorgt de natuur tal van functies die comfortabel en veilig leven mogelijk maken. Ecosysteemdiensten zoals de kringlopen en de zelfzuivering van water, lucht, voedingsstoffen..., hernieuwbare grondstoffen, bodemvorming, bestuiving enz. zijn de basis van de economie en worden geacht steeds gratis en eeuwig voorhanden te zijn. Niets blijkt minder waar.

Eén van de gevolgen van onze manier van omgaan met de natuur en van de vreselijke ruimtelijke ordening in Vlaanderen mochten heel wat inwoners van onze streek letterlijk aan den lijve ondervinden. Water kan bij hevige of langdurige neerslag niet meer voldoende in de ondergrond infiltreren en vloeit steeds sneller af naar laaggelegen gebieden. Een gevolg van toegenomen verhardingen, steeds grotere landbouwpercelen, het opruimen van landschapselementen en het verdwijnen van bossen op sterk hellende percelen, rechtere en diepere waterlopen, het afsluiten of ophogen van natuurlijke overstromingsgebieden... Het is allemaal – ook in dit tijdschrift – bij herhaling beschreven en aangeklaagd. Het is duidelijk dat het tenietdoen van de ecosysteemdienst 'infiltreren en bergen van water' (waterretentie) veel leed en geld kost.

Vorige winter, maar ook na de stortbuien van afgelopen zomer, was het weer van dat. Ondergelopen huizen, straten en tuinen vol modder. Opvallend is dat de gebieden in beheer bij Natuurpunt op zo'n moment wel nog hun bergende rol op zich nemen. Zonder het opsparen van water in de beheerde natte valleigebieden zou het leed ongetwijfeld nog veel groter zijn! Natuurlijk kunnen deze gebieden onmogelijk alle overlast opvangen, daarvoor is deze ecosysteemdienst in het globale landschap (veel) te verregaand aangetast.

Voorkomen in plaats van (duur) genezen

Bij elke periode van wateroverlast staan politici klaar met grote verklaringen en maatregelen die vooral (heel) veel geld kosten. En die meestal blijven neerkomen op dweilen met de kraan open. Want meer en meer grijpt men terug naar oude remedies. Blijkbaar wil men liever duur genezen dan voorkomen. Want echt iets doen aan onze manier van leven en het omgaan met het landschap zit er niet meer in. In het achterhoofd speelt natuurlijk dat ruimte en plaats teruggeven aan de natuur en het water moeilijk ligt bij veel eigenaars en gebruikers van het land, want: "natuur is nodig, maar niet op mijn land..."

Daarom zweert Natuurpunt Oost-Brabant nu al meer dan 25 jaar bij het zelf in beheer nemen van waardevolle natuurgebie-

*Overstroomde Demerbroeken tussen Zichem, Testelt en Averbode (centraal de spoorlijn Aarschot-Diest, links de Testeltse Voortberg, rechts achteraan de Abdij).
 Foto Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap*

den. Niet dat we daarmee de 'waterretentie' als ecosysteemdienst gaan redden, maar het scheelt ondertussen toch al een flinke slok op een borrel. Hoe veel erger zou de wateroverlast in onze streek niet zijn als onze nog gave valleien met daarin een aaneenschakeling van grote natuurgebieden hun rol niet konden vervullen! Deze valleien kunnen belangrijke functies combineren: ruimte voor de rivier, natuurlijke waterberging en grootschalige natuurgebieden. De Gete, tussen Tienen en Halen is één aaneenschakeling van groeiende natuurcomplexen zoals Tiens Broek, Latembroeken, Doysbroek, Meertsheuvel en Betserbroek-Aronsthoek. Hetzelfde geldt voor de Demervallei met de Demerbroeken, de Dijlevallei stroomopwaarts van Leuven en zoveel beek- en riviercomplexen waar er nog ruimte voor water kan zijn en natuurgebieden tot ontwikkeling kunnen worden gebracht. De 40 jaar geschiedenis van Natuurpunt Oost-Brabant, Regionale Vereniging Natuur en Landschap, is gekenmerkt door acties om juist deze rivier- en beekvalleien te vrijwaren van drooglegging en ontginning. De uitbouw van grootschalige natuurcomplexen in deze valleien is daarom een investering in de toekomst.

Naast de valleigebieden is onze vereniging ook actief in het aankopen en uitbreiden van bossen op hellingen en heuvels (bv. het project Tienbunderbos) of het omvormen van ontgonnen valleihellingen naar graslanden, zoals o.a. vrij massaal in Hoegaarden is gebeurd. Door aankopen van gebieden verhinderden we uiteraard ook dat gebieden nog verder gedraineerd of ontgonnen werden.

Buiten deze beheerde natuurgebieden is sluipend de ontginning en drooglegging blijven doorgaan. Waar vroeger aaneengesloten weidcomplexen waren, liggen nu grootschalige maïsakkers tot tegen de oevers van onze grote rivieren. Dat is ontgensprekelijk één van de oorzaken van overstromingen. Het hele valleisysteem moet zijn waterbergingsfunctie kunnen vervullen, dus ook op de hellingen moeten maatregelen genomen worden om de afspoeling en de erosie tegen te gaan. Een evidente maatregel van goed landbeheer dat inheerent zou moeten zijn aan elke landbouwpraktijk en waarvoor niet op vrijwilligheid zou mogen gerekend worden. Ook hier zou de regel van de vervuiler betaalt strikt moeten toegepast worden. Riviersystemen kunnen hun rol maar vervullen als naar de totaliteit van de valleien gekeken wordt en naar goed landbeheer. Zoniet wordt voor de kleine natuurgebieden tenslotte 'trop ook te veel' door de onregelmatige zomeroverstromingen en de tonnen door meststoffen en pesticiden vervuild erosieslijk die vanuit de maïspcelen afspoelen en alle biodiversiteit voor jaren kapot maken.

Waterberging in normale hoeveelheden, met water van een goede kwaliteit en in een landschap waarin het nodige gedaan wordt om erosie tegen te gaan en water te zuiveren, hoort thuis in onze valleigebieden en wordt door de biodiversiteit in dank aanvaard!

Nu investeren in natuur kan wateroverlast en centen sparen

Met de fondsenwervingscampagne GeefomNatuur wil onze vereniging dit najaar de focus richten op de verdere verwerking van valleigebieden en de uitbouw van natte natuurgebieden. Hiervoor moeten we veel meer dan vroeger een beroep doen op onze leden en sympathisanten. Gelijktijdig met de

Sloot met bloeiende waterviolier. Foto Luc Vervoort

grote hoogmissen rond het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit heeft de overheid het aankoopbudget voor natuurgebieden teruggeschroefd. En dit terwijl deze natuurgebieden én de schatkamers zijn voor biodiversiteit, én de enige garantie op 'natuur voor iedereen', én het makkelijkst kunnen gekoppeld worden aan integraal waterbeheer en het klimaatbestendig maken van onze omgeving. De overheid geeft liever (veel meer) geld uit om een ha grasstrook langs een akker te laten beheren door een landbouwer die, als er na 5 jaar misschien terug enige biodiversiteit te bespeuren valt, het zaakje terug kan omploegen en daardoor aan niets minder dan kapitaalvernietiging doet. Het terugschroeven van de budgetten voor aankoop van natuurgebieden is onbegrijpelijk in het licht van het behoud van duurzame biodiversiteit in het verstedelijkte en versteende Vlaanderen, maar zeker ook een slag in het water voor het waterbeheer en de klimaatbuffering. I.p.v. het hele riviersysteem te beschermen, kiest de overheid gemakshalve dikwijls voor kunstmatige wachtbekkens die achteraf duur in onderhoud en in veel gevallen vernietigend zijn voor de biodiversiteit.

Steun daarom onze actie om de grootschalige natuurgebieden in onze grote valleicomplexen te versterken en bijkomend natuurgebied te kunnen aankopen!

De gebieden waar we dit jaar willen op inzetten zijn sleutelgebieden voor het waterbeheer én de biodiversiteit. In deze gebieden zijn recent belangrijke aankopen gebeurd en is de afdeling op zoek naar fondsen om de restfinanciering te verlichten, ofwel liggen er belangrijke mogelijkheden voor aankopen die momenteel nog niet kunnen gerealiseerd worden door het gebrek aan middelen.

Luc Vervoort